

Maten in Oud Grieks

aantekeningen met betrekking tot droge en natte maten

Gewichten en inhoudsmaten

- χοῖνιξ (choenix, korenmaat), (Muller, 1933) meervoud: χοίνικες
= 4 κοτύλαι (enkelvoud = κοτύλη) = 1.14 liter droge maat, *zo gewogen werd het gerekend als de hoeveelheid koren voor het dagelijks onderhoud van een mens* (Muller, 1933)
= 1/48 van een μέδιμνος = 4 κοτύλαι, *choenix werd gegeven aan slaven* (LSJ)
= ongeveer 1,1 liter graan (Montijn, 1960)
gezegdes: “wie mijn korenmaat aanraakt” = “wie mijn brood eet”, (Montijn, 1960)
“op choenix gezet worden” = lui leven (Montijn, 1960)
- κοτύλη (nap/kroes/beker) (Muller, 1933) meervoud: κοτύλαι
= 6 κύαθοι (enkelvoud = κύαθος) = 0,274 liter (Muller, 1933) *wijnmaat, dus natte maat*
= 0,5 ξέστης (LSJ)
= 1/2 ξέστης = ongeveer 1/4 liter *maat voor natte en drogen waren* (Montijn, 1960)
- κύαθος (schemnap) *waarmee een schenker wijn in een beker schept* (Montijn, 1960)
= twee κόγχαι = vier μύστρα = 1/12 van een pint (=ξέστης) (LSJ) meervoud: κύαθοι
(maatje om wijn te scheppen) (Muller, 1933) = 0,046 liter *wijnmaat, dus natte maat*
- κόγχαι (mossel/schelp) *om te scheppen en meten* (Muller, 1933) (Montijn, 1960) (LSJ)
- μύστρον (lepel) *een maat* (Montijn, 1960) (LSJ) meervoud: μύστρα
- μέδιμνος (medimnus) *maismaat* (LSJ)
(schempel) *maat voor droge waren* = 48 χοῖνιξ (Montijn, 1960) (Muller, 1933)
- μόδιος (modius) *als Latijnse droge korenmaat* (Muller, 1933) meervoud: modii
= 1/6 μέδιμνος, ongeveer 2 gallon of 9 liter (Muller, 1933) (LSJ)
- κόρος = *korenmaat* 10 Attische medimni μέδιμνοι (enkelvoud: μέδιμνος) (Montijn, 1960)
= Hebreeuwse kōr = *maat*: 10 metreten (Muller, 1933)
= 10 Attische medimni = 120 gallons (LSJ) = ongeveer 450 tot 550 liter
- ξέστης (maat/kruik/pint, *Latijn*: sextarius) (Muller, 1933)
Romeinse maat, gelijk aan 1 pint = 12 κύαθοι (LSJ)
(kan) ongeveer een halve liter (Montijn, 1960)
- δράχμη (drachme) als maat woog de Attische drachme 4,36 gram, later 3,41 gram, (Muller, 1933) (Montijn, 1960)
maar de Aiginische drachme 6,28 gram (Montijn, 1960)
= 66 1/2 grains (LSJ)
- τάλαντον= (weegschaal/talent) als gewicht: (Muller, 1933) (Montijn, 1960)
een talent vóór Solon woog 36,19 kilogram (Muller, 1933)
tijdens Solon 39,29 kilogram (Muller, 1933)
Euboeïsch en Attisch (markt)talent sinds Solon 26.196 kilogram; (Muller, 1933) (Montijn, 1960)
Babylonische talent woog ruim 30 kilogram. (Muller, 1933)
later 20.470 kilogram en het Aeginetisch talent 37 kilogram (Muller, 1933)
- χοῦς (kan/choës) maat voor vloeistoffen, *gebruikt bij vroeger drankfeest in Athene* (Montijn, 1960) (Muller, 1933)
= 12 κοτύλαι (enkelvoud: κοτύλη) = ongeveer 3,43 liter (Montijn, 1960) (Muller, 1933)
- σάτον *Hebreeuwse korenmaat* = 1/30 van een κόρος = 1,5 μόδιος = 24 sextarii
- μνᾶ (mina)
= *gewicht*: 0.43 kilogram (Muller, 1933)
= *gewicht*: 100 drachme = 15.2 troy ounce (LSJ)

βάτος (bath) Hebreeuwse bath: als vloeibare maat 24,23 liter, als droge maat 23.86 liter (Webster, 1913)

μετρητής (meter/ormeter/metreet) vloeibare maat (Montijn, 1960)
= 12 χόες of 144 κοτύλαι, ongeveer 9 Engelse gallons (LSJ)
= 39 liter (Muller, 1933) (Montijn, 1960)

γράμμα (“gram”) = 1/8 drachme (Montijn, 1960)

gallon Britse gallon = 4,546 liter, Noord Amerikaanse gallon 3,7853 liter (Van Dale)
pint = halve liter (Van Dale)

Afstanden

στάδιον (stadion/renbaan/stadium) 600 voet = 186 meter, *is de lengte van de renbaan van Olympia* (Montijn, 1960)
= 100 ὀργυιαί
= 6 πλέθρα (LSJ) enkelvoud: πλέθρον

ὀργυιαί (vadem) 6 voet, *de lengte van uitgestrekte armen* (LSJ) (Montijn, 1960)
= 185 centimeter = 1,85 meter (Montijn, 1960)
=
= 9,25 σπιθαμαί (βασιλικάι) *een stokmaat voor het meten van land* (LSJ) enkelvoud: σπιθαμή

πλέθρον (morgen, Latijn: iugerum)
= 100 voet = 1/6 stadium = 31 meter, *lengtemaat* (Montijn, 1960)
= als vierkante maat: 100 x 100 = 10.000 vierkante voet = 1/4 hectare, *vlaktemaat* (LSJ) (Montijn, 1960)

σπιθαμή (span) *ruimte dat kan passen tussen de duim en pink* (LSJ) (Montijn, 1960)
= 3 παλαισταί, (LSJ) enkelvoud: παλαστή

παλαστή= (handpalm) (LSJ)
= παλάμη = (palm) 4 vingerbreedten, *lengtemaat* (Montijn, 1960)

πῆχυς (elleboog/voorarm/ el/maatstok)
afstand van de punt van de elleboog tot die van de middelste vinger (Montijn, 1960) (LSJ)
= 6 παλασταί (LSJ) enkelvoud: παλαστή
= ongeveer 47 centimeter (Montijn, 1960)
= 24 δάκτυλοι (Montijn, 1960) (LSJ) enkelvoud: δάκτυλος
= 2 σπιθαμαί (Montijn, 1960) enkelvoud: σπιθαμή
ook goddelijke maat van een ἀγγέλου (boodschapper) (Openb. 21:17)
(geen extra informatie in Muller, 1933)

πούς (voet) lengtemaat = 31 centimeter (Montijn, 1960) (Muller, 1933)
= 4 handpalmen = 6 vingers (LSJ)

δάκτυλος= (vinger) 7/10 van een inch (LSJ)

μόδιος (modius) als lengte-maat = 200 ὀργυιαί

σχοινίον (bies/touw) lengtemaat
= diverse maattouwen, Egyptisch: 60 stadiën (Muller, 1933)

Munten

δηνάριον (denarius) Latijn: “tien bevattend” *Romeinse zilvermunt* = 10 asses, later 16 asses (Muller (Latijn), 1970)
ook: 1 tetrachme (LSJ)

δράχμη (drachme) 'zoveel als men in de hand kan houden' = “handvol” (LSJ) (Muller, 1933)
= zilveren munt, waarde: 6 obols ὀβολός (= in 1933 gelijk aan de (vroegere) Franse frank) (Muller, 1933)
in vroegere tijden paste er in een hand niet meer dan 6 obols (LSJ)

ὀβολός (obol) Attische munt = 1/6 drachme (Montijn, 1960)
= 8 χαλκοῖ (= in 1933 was het 7,5 gulden) *loon van rechters* (Muller, 1933)
citaat: “op de gewone met twee obolen betaalde plaats in het theater” (Montijn, 1960)

τάλαντον= (weegschaal/talent) als munt: het Attisch of Euboeisch talent had een waarde van ongeveer: (Montijn, 1960)
– 6.000 drachmen (Muller, 1933) (Montijn, 1960)
– 60 minen of ongeveer 233 darieken of 302 gouden tientjes (Montijn, 1960)
– of 2.700 Hollandse florijnen en Attische talent 3.265 Hollandse florijnen (1933) (Muller, 1933)
–
– het Attische gouden talent was ongeveer 4.030 gouden tientjes. (Montijn, 1960)

μνᾶ (mina)
= geldwaarde: 100 oud-Griekse drachmen = 1/60 talent (Muller, 1933) (Montijn, 1960)
= 45 florijnen á 1933 (Muller, 1933)

gouden tientje = 90% goudgehalte, totaal gewicht 6,72 gram en alleen het gewicht van het goud 6,05 gram.
goudkoers = 2010 t/m 2020 ongeveer 35,- euro vanaf maart 2020 t/m maart 2022 ongeveer 50,- euro